

نظام تعلیم و تربیت و دوران ویروس کووید ۱۹

جهان گیری کووید ۱۹ همه جنبه های فعالیت های انسانی را تحت تأثیر قرار داد، اما هیچ جنبه ای به اندازه موضوع آموزش از این ویروس متأثر نشده است، به طوری که ۹۰٪ جمعیت دانش آموزی جهان را تحت تأثیر قرار داد و موجب شد اکثر کشورها به موضوع فراهم آوری روش های آموزشی جایگزین فکر کنند تا اطمینان یابند که آموزش هرگز متوقف نخواهد شد. با ذهنیت تداوم آموزش، بسیاری از کشورها به سمت آموزش از راه دور با استفاده از پلت فرم های آنلاین و سیستم های یادگیری

الکترونیکی مختلف هجوم بردند. در ادبیات آموزشی جهان، اصطلاح و عبارت «شرایط عادی شده جدید یا شرایط موجود جدید» از دیگر حوزه های مطالعاتی وام گرفته شده و به حالتی اطلاق می شود که قبلاً عادی و «به رسمیت شناخته شده» نبوده است، ولی هم اکنون در جریان است و جایگزین شرایطی می شود که قبلاً پذیرفته شده بود و به آن عادت کرده بودیم. بنابراین به نظر می رسد نظام آموزشی نیز باید بتواند با شرایط موجود جدید، خود را شناسایی و تعریف کند. به دلیل چنین تغییر ناگهانی به وجود آمده، بسیاری از معلمان در اقصی نقاط جهان مجبور به ارائه برنامه های یادگیری آنلاین بدون تمرین قبلی، آموزش مناسب، حمایت و زمان کافی آماده شدند و در شرایطی که خود در اثر تحمیل ابزارهای متنوع و جدید، دچار درجاتی از سردرگمی شده بودند، مجبور به دیجیتالی کردن محتوای آموزشی خود و تولید محتوای متناسب جدید شدند.

اگر دانش آموزان در اثر شرایط فراهم شده مجبور به کاهش میزان فعالیت بدنی خود شوند، نگرانی های عدیده ای وجود خواهد داشت: اول اینکه براساس اطلاعات و دانش قبل از کرونا، دانش آموزان اندکی در اقصا نقاط جهان به میزان متناسب با نیازهایشان فعالیت بدنی داشتند و کاهش همین میزان هم می تواند عواقب بعدی را در پی داشته باشد و با توجه به ارتباط قوی بین رفتارهای حرکتی و سلامت، فعالیت بدنی دانش آموزان در دوران کرونا ضروری تر نیز می شود. دوم اینکه با محدود شدن در زندگی خانگی و دوری از فعالیت بدنی منظم و مستمر، خطرات جنبی متعددی از جمله کاهش ویتامین D و افزایش پوکی استخوان، چاقی و ... شایع می شود. سوم اینکه هر چند برخی از منابع ادعا می کنند کودکان آلودگی کمتری به کرونا دارند، اما در همین شرایط هم توسعه فعالیت بدنی می تواند به تقویت و ایمنی سیستم تنفسی دانش آموزان بینجامد. چهارم اینکه با درگیری در فعالیت های متناسب بدنی در این دوران، کودکان مهارت های انطباق پذیری و جامعه پذیری در شرایط خاص را نیز می آموزند. همه این موارد و بسیاری از موارد ناگفته دیگر نشان می دهد که درس تربیت بدنی مدارس چقدر می تواند اهمیت داشته باشد.

فرایند تغییر سازمانی

تمایز بین تغییر به شیوه برنامه ریزی شده و بحرانی، روش غالب افتراق بین روش های مختلف تغییر سازمانی است. فرایندهای عامدانه تغییر، تغییرات برنامه ریزی شده ای

تحولات تربیت بدنی مدارس در دوران کرونا و پسا کرونا

دکتر ابوالفضل بجانی

با شیوع ویروس
کرونا و به‌ویژه در ایام
قرنطینه با تعطیل یا
تعلیق شدن بسیاری
از فعالیت‌ها جامعه
ناخود آگاه متوجه
شد که بدن مهم‌ترین
دارایی فردی و
اجتماعی است و
کارکردهای آن غیرقابل
تعطیلی است

تمرکززدایی از آموزش و انجام فعالیت‌های ورزشی

شیوه مرسوم انجام فعالیت‌های بدنی از دیرباز بر مدل «مربی- ورزشکار» یا «معلم- دانش‌آموز» استوار بود. با استقرار شرایط جدید، این شیوه مورد چالش جدی قرار گرفت و با توجه به آموزش غیر حضوری این مدل خطی شکل جدیدی به خود گرفت و امکان استفاده از منابع آموزشی عمدتاً مجازی برای یادگیرنده‌ها فراهم شد. همچنین میزان انتشار و اشتراک‌گذاری منابع توسط آموزش‌دهنده‌ها هم افزایش یافت و عملاً از شرایط «یک معلم چند شاگرد» به مدل چندین «مرجع آموزشی و دانش‌آموزان متعدد» تغییر مسیر داده شد. این تغییر به نوبه خود نقاط ضعف و قوت متعددی دارد. تنوع منابع آموزشی می‌تواند باعث غنای آموزش و یادگیری شود، اما کمبود نظارت نسبت به شیوه آموزش حضوری و همچنین احتمال تعدد در منابع و محتواها باید به دقت مورد نظر قرار گیرد.

ارزشیابی خطی به ارزشیابی مشارکتی

در روش‌های سنتی ارزشیابی درس تربیت‌بدنی، معلم تربیت‌بدنی یگانه بازگیر بود، اما در شیوه جدید ارزشیابی، معلم از ارزشیاب مستقیم به ناظر تغییر نقش داد و خوداظهاری توسط دانش‌آموز و نقش‌های مشارکتی والدین به‌عنوان معلم‌یاران افزایش یافت. مدل جدید ارزشیابی هر چند ناشناخته و حتی عجیب و غریب به نظر می‌رسد، اما یک آرمان جدی بشری را با خود یدک می‌کشد. این شرایط احتمالاً در طولانی‌مدت بتواند در ساخت و توسعه «اعتماد اجتماعی» و «وجدان فردی و اجتماعی» نقش ایفا کند. همچنین با توجه به افزایش آگاهی خانواده‌ها از روند آموزش و ارزشیابی درس تربیت‌بدنی، بسترهای همه‌گیری و توسعه این درس نیز تقویت می‌شود.

نتیجه‌گیری کلی

راه پیشروی نظام آموزشی این است که اینترنت و فناوری‌های موجود را بیشتر مهار کند و از این به بعد، آموزش آنلاین باید با آموزش مدارس یکپارچه شود. شرایط ویژه درس تربیت‌بدنی نیز ایجاب می‌کند که استراتژی‌ها و راهکارهای جدید نظری و عملی مورد پایش و آزمایش قرار گیرد تا نه‌تنها از رکود احتمالی در این حوزه جلوگیری شود، بلکه با توجه به ضرورت و اهمیت بدن در زندگی روزمره فردی و اجتماعی، آموزش و یادگیری این درس بیش از پیش شکوفاتر و توسط افراد و نهادهای مختلف درونی‌سازی شود.

هستند که در اسلوب بالا به پایین اجرا می‌شوند. این تغییرات برنامه‌ریزی شده و مدیریت شده هستند و توسط اهداف دقیق‌تر تغییر که پیش از فرایند اجرا فرموله می‌شوند، مشخص خواهند شد. تغییر همچنین می‌تواند از طریق یک فرایند بحرانی‌تر پیاده شود. تغییرات بحرانی بیشتر بر مشارکت کارکنان بستگی دارد و از پایین به بالا هستند. اهداف جزئی‌تر تغییر در ابتدای فرایند تغییر فرموله نمی‌شوند، اما در طول فرایند تغییر به وجود می‌آیند و تکامل می‌یابند.

جایگاه ورزش و تربیت‌بدنی در جامعه و مدارس

جامعه ایرانی در مرحله گذار از سبک زندگی سنتی به جدید است. از این جهت برخی پدیده‌ها و نهادها که از استلزامات زندگی جدید هستند هنوز به‌طور کامل شناخته شده نیست و یکی از پدیده‌های مغفول فعالیت بدنی و ورزش است. در زندگی سنتی، بدن به‌عنوان ابزار کار مورد استفاده قرار می‌گرفت و زندگی روزانه به‌صورت ناخواسسته با فعالیت بدنی عجین بود. اما با فرایند ماشینی شدن و کاهش نقش بدن در زندگی روزمره، نیاز به فعالیت بدنی مستمر و برنامه‌ریزی شده افزایش یافت، اما چون هنوز انباشت جدی فرهنگی در این زمینه در جامعه بسیار ناچیز است، شاهد هستیم که جامعه از نظر مشارکت ورزشی از وضعیت مطلوب فاصله بسیار دارد. با شیوع ویروس کرونا و به‌ویژه در ایام قرنطینه با تعطیل یا تعلیق شدن بسیاری از فعالیت‌ها جامعه ناخودآگاه متوجه شد که بدن مهم‌ترین دارایی فردی و اجتماعی است و کارکردهای آن غیرقابل تعطیلی است. این نگرش جدید، اهمیت ورزش و فعالیت بدنی را از نهان به پرده ظهور انداخت. در این بین از نظر تئوریک، اهمیت درس تربیت‌بدنی نیز بیش از پیش آشکار شد.

رویکرد سلامت‌محور در تربیت‌بدنی

اگر چه یکی از محصولات و اهداف مهم ورزش و فعالیت بدنی «سلامت و تندرستی» است، اما در ایام کرونا تأکید بیشتری بر این جنبه شد، در حالی که برخی از جنبه‌های دیگر ورزش کم‌رنگ‌تر شد. این مسئله و احساس نیاز به حفظ و حتی توسعه سلامت بدن در شرایط جدید و به‌ویژه در محیط خانه، مشارکت والدین و دیگر اعضا خانواده را نیز بیش از پیش برانگیخت. همراهی اعضای خانواده با دانش‌آموزان در انجام تکالیف حرکتی و فعالیت‌های بدنی می‌تواند در طولانی‌مدت بستر فکری و فرهنگی مناسبی را برای توسعه امر فعالیت بدنی فراهم سازد.

منابع
۱. شیخ، رضا؛ آبیانی اصفهانی، سعید و لطفی، احسان (۱۳۹۸). «فراگرد مدیریت تغییر پیشرو در یک محیط دولتی پیچیده». فصلنامه علمی- پژوهشی مطالعات مدیریت (بهبود و تحول)، سال ۲۸، شماره ۱۹، صص ۸۵-۷۵.
2. Promoting healthy movement behaviors among children during the COVID-19 pandemic, (2020), www.thelancet.com/child-adoles-cent, VOL 4 June 2020.